

Barbara Zyzda

(Uniwersytet Wrocławski)

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji „Mediacje w sferze wewnętrznej. Remedium na uwarunkowania i konflikty systemowe”

Słowa kluczowe: konferencja, mediacje, sfera wewnętrzna.

W dniach 16-17 października 2015 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Mediacje w sferze wewnętrznej. Remedium na uwarunkowania i konflikty systemowe*. Konferencja była kontynuacją cyklu zatytułowanego *Praktyczne aspekty stosowania mediacji w sądach, prokuraturze i administracji publicznej*. Organizatorami wydarzenia naukowego były: Instytut Nauk Administracyjnych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Interdyscyplinarne Studenckie Koło Rozwoju Administracji ISKRA¹, Związek Zawodowy Prokuratorów i Pracowników Prokuratury RP, Okręgowa Izba Radców Prawnych we Wrocławiu, Dolnośląskie Regionalne Centrum Mediacji oraz Fundacja Prokuratorów i Pracowników Prokuratury im. Ireny Babińskiej. Konferencja została objęta

¹ Interdyscyplinarne Studenckie Koło Rozwoju Administracji ISKRA – koło naukowe działające od 2011 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, zrzeszające studentów i doktorantów Uniwersytetu Wrocławskiego. Jego działalność naukowa skupia się wokół szerokiego spektrum zagadnień naukowych związanych z funkcjonowaniem sfery publicznej: administracji publicznej, podmiotów o statusie publicznoprawnym i organów wymiaru sprawiedliwości. Opiekunem naukowym Koła od początku jego istnienia jest dr hab. Magdalena Tabernacka, [w:] *Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej. Remedium na uwarunkowania i konflikty systemowe”*, Wrocław 2015, s. 15.

patronatem honorowym Rzecznika Praw Obywatelskich, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego - prof. dr hab. Małgorzaty Gersdorf oraz Prezesa Sądu Okręgowego we Wrocławiu - Ewy Barnaszewskiej.

Konferencja miała charakter naukowy, szkoleniowy i popularyzatorski. W ramach wprowadzenia do problematyki konferencji, w dniu 15 października odbył się wernisaż, w trakcie którego zostały zaprezentowane prace konkursowe będące interpretacją tematu *Rzeka niezgody – most pojednania*, wykonane przez dzieci ze szkoły podstawowej. Zorganizowane zostało również spotkanie autorskie z panią Magdą Krzyżanowską-Mierzewską², współautorką książki pt. *Według ojca, według córki. Historia Rodu*. Konferencji towarzyszyły także „warsztaty śmiechu” prowadzone przez psychologa – Jacka Golańskiego³.

Przedmiotem obrad były m.in. takie zagadnienia jak specyfika konfliktów strukturalnych w sferze publicznej, specyfika konfliktów komunikacyjnych w sferze publicznej, mobbing i zarzuty o mobbing jako źródło konfliktów w organach i instytucjach władz publicznych, superwizja jako remedium na konflikt i zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania funkcjonariuszy i pracowników struktur władz publicznych, mediacje jako remedium na konflikty między funkcjonariuszami i pracownikami organów władz publicznych i instytucji publicznych, instytucjonalne rozwiązania przeciwdziałające konfliktom w instytucjach sfery publicznej i w organach władz publicznych. Poruszona problematyka dotyczyła także zastosowania mediacji i superwizji, jako remediów na problemy funkcjonowania struktur wymiaru sprawiedliwości i organów powołanych do realizacji zadań publicznych. Superwizja, będąca w polskich warunkach zjawiskiem stosunkowym nowym, jest procesem zapewniającym ochronę najcenniejszego „zasobu” każdej instytucji – czyli zatrudnionych tam ludzi. Tematyka superwizji jako instytucji pozwalającej na korygowanie działań struktury dzięki wewnętrznej interwencji i budowaniu pozytywnych relacji między jednostkami funkcjonującymi w danej organizacji, była niezwykle istotną częścią konferencji⁴.

² Magda Krzyżanowska-Mierzewska – radca prawny, prawnik w Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, doradca Human Rights Advisory Panel w misji Narodów Zjednoczonych w Kosowie, prawnik w Sekretariacie Europejskiej Komisji Praw Człowieka, autorka licznych publikacji prawniczych na temat Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, (<http://www.hrrp.eu/Magda-Mierzewska.php>, dostęp: 10.09.2016).

³ Jacek Golański – psycholog, trener śmiechu. Prowadzi wykłady i warsztaty dla m. in. studentów, seniorów, pracowników korporacji, osób niepełnosprawnych, nauczycieli, [w:] Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze..”, Wrocław 2015, s. 14.

⁴ Tamże, s. 1.

W piątek 16 października, dr hab. Magdalena Tabernacka⁵ – przewodnicząca komitetu organizacyjnego oraz pomysłodawczyni, uroczystie zainaugurowała konferencję oraz przywitała przybyłych gości. Uroczystego otwarcia dokonali także SSO Ewa Gonczarek, pełniąca funkcję Wiceprezes Sądu Okręgowego we Wrocławiu oraz Dziekan Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego - dr hab. prof. nadzw. UWrocław Włodzimierz Gromski. Zaraz po tym rozpoczęła się pierwsza sesja, dotycząca przyczyn oraz uwarunkowań powstawania kryzysów i konfliktów w strukturach organów władz publicznych i instytucji publicznych, którą moderował PPR Jacek Skała. Sesję zapoczątkowało wystąpienie dr hab. Magdaleny Tabernackiej, zatytułowane *Człowiek w strukturze*, w trakcie którego zostały poruszone takie zagadnienia jak przyczyny konfliktu strukturalnego, istota zjawiska kultury organizacyjnej, czy wyrażona w Konstytucji RP zasada dobra wspólnego. Następnie swój referat pt. *Mobbing: identyfikacja i interwencja. O roli sprawcy, ofiary i organizacji. Problem wypalenia zawodowego* zaprezentowała dr Magdalena Najda⁶, która przedstawiła mediację jako skuteczną formę interwencji w sytuacji mobbingu, wskazała warunki konieczne dla skutecznej mediacji (są to m. in. równowaga między stronami i gotowość organizacji do podjęcia odpowiednich działań) oraz jej ograniczenia (m. in. przewaga psychologiczna mobbera nad osobą atakowaną)⁷. Autorka analizowała również okoliczności utrudniające identyfikację mobbingu, leżące po stronie organizacji, mobbera i samej ofiary, w szczególności takie jak: kultura organizacyjna, brak kanałów komunikacyjnych pomiędzy pracownikami a wyższym kierownictwem, przewaga psychologiczna. Kolejnym prelegentem był PPR Paweł Mysłowski⁸, którego wystąpienie pt. *Zarys pól konfliktu strukturalnego w prokuraturze* traktowało o przyczynach konfliktów

⁵ Magdalena Tabernacka - doktor habilitowany nauk prawnych, adiunkt w Zakładzie Nauki Administracji Instytutu Nauk Administracyjnych na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego; zajmuje się problematyką uwarunkowań prawnych, społecznych i ekonomicznych działania organów władz publicznych; prowadzi badania naukowe dotyczące relacji organów władz publicznych z adresatami działań podejmowanych w procesie wykonywania zadań publicznych. Działalnością badawczą obejmuje także zagadnienia z zakresu niekonfrontacyjnych metod rozwiązywania konfliktów – zwłaszcza za pomocą mediacji, koncyliacji i negocjacji w obszarze działania władz publicznych, [w:] Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej. Remedium na uwarunkowania i konflikty systemowe”, Wrocław 2015, s. 10.

⁶ Magdalena Najda - psycholog i filozof, doktor nauk humanistycznych w dziedzinie filozofii. Absolwentka Wydziałów Psychologii oraz Socjologii i Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Członkini międzynarodowego stowarzyszenia antymobbingowego The International Association on Workplace Bullying & Harassment (IAWBH). Adiunkt w Wyższej Szkole Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, autorka i współautorka książek i artykułów z dziedziny psychologii pracy, psychologii i prawa, psychologii moralności i etyki zawodowej, <http://www.ewspa.edu.pl/mobbing-i-dyskryminacja-w-prawie-pracy-z-punktu-widzenia-psychologa-adwokata-i-sedziego-konferencja-19-maja-2015-r-wtorek-warszawa/>, dostęp 10.09.2016.

⁷ Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej..”, Wrocław 2015, s. 5.

⁸ Paweł Mysłowski – Prokurator Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia-Krzyki Zachód we Wrocławiu. W swojej pracy zawodowej skupia się na problematyce przestępstw przeciwko mieniu, życiu i zdrowiu, gospodarczych i przeciwko wiarygodności dokumentów, [w:] Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej..”, Wrocław 2015, s. 6.

strukturalnych w jednostkach prokuratury oraz możliwości zastosowania mediacji. Jako istotne zagadnienie badawcze została wskazana kwestia konfliktu strukturalnego w odniesieniu do sfery praw człowieka i obywatela, a zwłaszcza obszaru realizacji uprawnień stron w postępowaniu karnym. Konkluzją tej prezentacji było stwierdzenie, iż właściwe zastosowanie mediacji może ograniczać skutki konfliktów strukturalnych w prokuraturze, które mogą być odczuwalne przez obywateli jako dla nich negatywne. Na koniec pierwszej sesji przewidziana została rozmowa-wywiad z SSO Anną Marią Wesołowską⁹, którą przeprowadziły SSR Aleksandra Rutkowska i dr hab. Magdalena Tabernacka. Dotyczyła ona *Człowieka jako najistotniejszego ogniwa wymiaru sprawiedliwości*. Pani Sędzia Wesołowska opowiedziała o praktycznych aspektach pracy sędziego, potrzebie rozmowy na sali sądowej oraz konieczności rozbudowy systemu edukacji i świadomości prawnej. Poruszona została także tematyka wizerunku wymiaru sprawiedliwości, w tym stworzenia Zespołu do spraw Standardów Komunikacyjnych w Sądach.

Drugiej części obrad, poprzedzonej przerwą lunchową, przewodniczył SSO Dariusz Rutkowski. Sesja ta była poświęcona *Mediacjom i superwizji w systemie remediów na konflikty i sytuacje kryzysowe*. Pierwszą prelegentką tego panelu była Cornelia Sabine Thomsen¹⁰, która wygłosiła niezwykle interesujący referat pt. *Kiedy problem staje się atutem – superwizja w mediacji dla sędziów i prokuratorów. Vom Problem zur Ressource - Mediationssupervision für Richter und Richterinnen und Staatsanwälte und Staatsanwältinnen*. Wykład rozpoczął się od omówienia początków superwizji i jej związku z mediacją. Następnie zaprezentowane zostały teorie i metody superwizji, także superwizji grupowej, mającej zastosowanie w pracy z sędziami, wychowawcami, nauczycielami, czy w środowisku medycznym. Prelegentka podkreśliła analogie do mediacji, upatrując w niej źródła fundamentalnych zasad, takich jak m.in. neutralność, tajność, otwartość na wyniki, opcjonalność. Superwizja, zdaniem pani Thomsen, ma inicjować dalszy, kreatywny rozwój

⁹ Anna Maria Wesołowska – Sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi w stanie spoczynku, przez 28 lat orzekała w wydziale karnym. Współpracuje z Fundacją Dzieci Niczyje w zakresie wdrażania nowych regulacji prawnych dotyczących przesłuchania dzieci. Autorka badań i publikacji związanych z sytuacją pokrzywdzonego dziecka w prawie polskim. Członkini Rady ds. Pokrzywdzonych Przystępstwem przy Ministrze Sprawiedliwości i Radzie Ekspertów ds. Skrzywdzonego Dziecka przy Fundacji Dzieci Niczyje. Społeczna doradczyni Rzecznika Praw Dziecka, ambasadorka ogólnopolskiej kampanii społeczno-edukacyjnej „Bezpieczeństwo w szkole”, autorka poradnika prawnego *Bezpieczeństwo młodzieży*, [w:] Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej..”, Wrocław 2015, s. 13.

¹⁰ Cornelia Sabine Thomsen – prawnik, mediator, specjalista w zakresie prawa rodzinnego, członkini Bundes-Arbeitsgemeinschaft für Familien-Mediation (BAFM), od 2000 r. trenerka i superwizor w warsztacie mediacyjnym w Münster i na Uniwersytecie Zaocznym w Hagen, od 2012 r. prowadzi szkolenia z superwizji mediacyjnej dla mediatorów sądowych w sądzie w OLG Schleswig, autorka publikacji z zakresu mediacji rodzinnej, <http://www.thomsen-und-fehr.de/ueber-uns/cornelia-sabine-thomsen.html>, dostęp: 11.09.2016, [w:] Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej..”, Wrocław 2015, s. 13.

mediatorów, uświadamiać ich umiejętności, a dzięki wsparciu, pomagać lepiej odgrywać rolę mediatora. Wystąpienie to było tłumaczone na język polski, towarzyszyły mu również liczne ćwiczenia praktyczne ułatwiające zrozumienie problematyki superwizji. Następnie dr Katarzyna Antolak-Szymański¹¹ przybliżyła zgromadzonym uczestnikom bardzo aktualne zagadnienie klauzuli mediacyjnych w umowach o pracę w kontekście możliwości pozasądowego rozwiązywania sporów pracowniczych. Prelegentka zwróciła uwagę na odpowiedni dobór mediatora w sprawach z zakresu prawa pracy, nie wykluczając mediatorów zaproponowanych przez związki zawodowe i pracodawców. Autorka szukała również odpowiedzi na pytania jakie działania mogłyby przyczynić się do poszerzenia wiedzy i powszechniejszego mediowania sporów pracowniczych oraz czy dotychczasowy kształt przepisów jak również planowane w tym zakresie zmiany umożliwiają powszechne korzystanie z instytucji mediacji w indywidualnych sporach pracowniczych. Referat pt. *Założenia i praktyka funkcjonowania mechanizmów ochrony pracowników i rozwiązywania konfliktów w Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i w Sekretariacie Rady Europy w Strasburgu* zaprezentowała pani Magda Krzyżanowska-Mierzewska. Wystąpienie było niezwykle interesującym studium rozwiązywania konfliktów w organizacji, w której zatrudnione są osoby pochodzące z czterdziestu siedmiu krajów¹². W związku z tym komunikacja w organizacji napotyka naturalne przeszkody wynikające z kompletnie innego kontekstu kulturowego, z którego wywodzą się rozmówcy. Utrudnienia komunikacyjne pojawiają się także w sytuacjach, gdy przynajmniej dla jednego z rozmówców, język używany w trakcie rozmowy nie jest językiem ojczystym. Pani Krzyżanowska-Mierzewska przedstawiła zalety wprowadzenia do organizacji instytucji tzw. *confidential counselors* (poufnych doradców), czyli osób posiadających dobre umiejętności komunikacyjne, wywodzących się z różnych szczebli organizacji, do których każdy z pracowników może się zwrócić przed wszczęciem oficjalnej procedury. Rozmowy z *confidential counselors* są poufne i mają na celu przekazanie informacji zwrotnej osobie borykającej się z problemem, jak dana sytuacja wygląda z zewnątrz, *confidential counselors* pomagają także we wszczęciu oficjalnej procedury. Rada Europy zatrudnia także zawodowych mediatorów do rozwiązywania ewentualnych konfliktów między pracownikami organizacji. Dzięki takim

¹¹ Katarzyna Antolak-Szymański – radca prawny, mediator, adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego i Prawa Pracy Uniwersytetu SWPS, asystent sędziego w Sądzie Najwyższym – Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, <http://www.centrumprasowe.swps.pl/eksperci/44-prawo/3059-dr-katarzyna-antolak>, dostęp: 11.09.2016.

¹² Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze..”, Wrocław 2015, s. 4.

rozwiązaniom, problemy pojawiające się wewnątrz organizacji w dużej mierze rozwiązywane są bez wszczynania czasochłonnych procedur.

Kolejną prelegentką była pani Aneta Mirończuk¹³, która przedstawiła instytucjonalne rozwiązania w Służbie Celnej w sytuacjach konfliktowych oraz rolę mediacji oraz komisji ds. skarg na działania noszące znamiona mobbingu, dyskryminacji lub molestowania. W referacie omówiono także specyfikę działalności Służby Celnej, przyczyny wdrożenia Programu zapobiegania zjawiskom niepożądanym w Służbie Celnej oraz jego ewaluację¹⁴. Obrady w pierwszym dniu zakończyło wystąpienie pani Anny Gmurowskiej¹⁵ dotyczące wybranych obszarów zastosowania alternatywnych metod rozwiązywania sporów w sferze funkcjonowania Służby Więziennej. Prelegentka podkreśliła specyfikę funkcjonowania Służby Więziennej, szczególny charakter stosunku służbowego i nieuchronność konfliktów znajdująca przyczynę w hierarchicznym podporządkowaniu, przenikaniu sfer życia prywatnego i zawodowego oraz ograniczeniom ekonomicznym. Po nim nastąpiła ożywiona dyskusja prelegentów i publiczności, nawiązująca do zaprezentowanej problematyki. Zwieńczeniem tego dnia były warsztaty śmiechu prowadzone przez pana Jacka Golańskiego, który pokazał, że śmiech to doskonała metoda redukcji stresu.

Drugi dzień konferencji w całości poświęcony został warsztatom oraz panelowi studencko-doktoranckiemu. Goście mieli okazję uczestniczyć w dwóch sesjach warsztatowych. Pierwsza z nich, prowadzona przez panią Cornelię Sabine Thomsen, dotyczyła praktycznego wykorzystania superwizji, natomiast pan Wojciech Abramowicz¹⁶ w warsztatach pt. *Strategie i procedury rozładowywania agresji* zaprezentował techniki radzenia sobie z agresją.

Po zakończeniu warsztatów swoje referaty związane z problematyką konferencji, zaprezentowali studenci i doktoranci. Mgr Agnieszka Kuriata próbowała odpowiedzieć na pytanie „*Czy istnieje możliwość zastosowania mediacji w sprawach o podłożu religijnym?*”,

¹³ Aneta Mirończuk – prawnik, funkcjonariusz celny Izby Celnej w Białej Podlaskiej na stanowisku starszego eksperta Służby Celnej w Wydziale Prawno-Organizacyjnym, Przewodnicząca Komisji ds. rozpatrywania skarg na działania noszące znamiona mobbingu, dyskryminacji lub molestowania w Służbie Celnej, <http://solid.home.pl/mobbing/pdf/s1.pdf>, dostęp: 11.09.2016.

¹⁴ Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej..”, Wrocław 2015, s. 5.

¹⁵ Anna Gmurowska - funkcjonariusz Służby Więziennej, mediator stały wpisany na listę mediatorów Sądu Okręgowego w Kaliszu w zakresie prawa karnego, cywilnego, rodzinnego, gospodarczego oraz prawa pracy, członkini Krajowego Stowarzyszenia Mediatorów (<http://www.mediatorzywilni.pl/mediacja-kalisz>, dostęp: 11.09.2016), trenerka kompetencji międzykulturowych, absolwentka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, wykładowca przedmiotów prawno-administracyjnych, doradca zawodowy i personalny [w:] Materiały z konferencji naukowej „Mediacje w sferze wewnętrznej..”, Wrocław 2015, s. 4.

¹⁶ Wojciech Abramowicz - terapeuta systemowy rodzin, terapeuta uzależnień, Interwent kryzysowy, prowadzący zajęcia korekcyjne dla sprawców przemocy, mediator w sprawach gospodarczych, karnych oraz cywilnych, <http://www.psychomedica.neostrada.pl/ZESPOLDRCM.html>, dostęp: 10.09.2016.

mgr Barbara Zyzda w wystąpieniu pt. *Ustawa o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów jako próba upowszechnienia mediacji w Polsce* rozważała, czy kroki podejmowane przez legislatora są wystarczające do spopularyzowania instytucji mediacji w Polsce. Następnie swoją pracę pt. *Mediator – portret psychologiczny* zaprezentowała Agnieszka Dybkowska, zaś Filip Stradomski podjął niełatwą tematykę postępowania mediacyjnego w sądach administracyjnych. Magdalena Kubiak wygłosiła referat pt. *Spoleczna Rada ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów a wymogi Unii Europejskiej*. Jako ostatnia swoje wystąpienie pt. *Mediacje jako pozasądowy sposób rozwiązywania sporów w dziedzinie ochrony zdrowia* zaprezentowała mgr Paulina Ilnicka-Jordan.

Podsumowując, międzynarodowa konferencja pt. *Mediacje w sferze wewnętrznej. Remedium na uwarunkowania i konflikty systemowe* była doskonałą okazją do przedstawienia wyników badań naukowych i wniosków płynących z praktyki, dotyczących uwarunkowań kulturowych i komunikacyjnych w procesie mediacji i w interakcjach ludzkich poprzedzających mediacje i następujących po nich. Kolejny raz na sali obrad spotkali się teoretycy i praktycy, przedstawiciele różnych dziedzin nauki, tak by móc podzielić się doświadczeniami w zakresie stosowania instytucji mediacji oraz upowszechniania instytucji superwizji w szeroko rozumianym obszarze działania władz publicznych.